

Böyük Rəşidin yeni qayıdışı*

Rəşid bu millətə Tanrının müstəsna töhfələrindən idi.

Belə nadirlər haqqında hərdən deyirlər ki, "Bu cür şəxsiyyətlər 100 ildə, 1000 ildə bir doğulur".

Doğru deyil!

Belə misilsizlər birçə dəfə gəlir dünyaya, onların tayı, bənzəri daha heç vaxt olmur!

Təəvvür edə bilərsinizmi ikinci Rəşidi?!

Ona qismən bənzəyənlər, özünü ona bənzətməyə can atanlar ola bilər.

Olsun!

Təki elə bənzəmək istəyənlər, təqlid etmək həvəsinə düşənlər Rəşid kimi zirvələrə oxşamağa çalışsınlar. Belə olarsa gec-tez öz müstəqil cığırılarını da tapaçaqlar və hər halda bəyənilənlərdən olacaqlar...

Amma Rəşid heç kəsə bənzəmir!

O, Azərbaycan musiqisinə gələndə bu tərzdə heç kim oxumurdu. Bu üslubu, bu yolu Azərbaycana o bağışladı.

İlahi gözəllikdə olan səsinə qovuşan cazibəli dəst-xəttilə lap ilk addımlarından hər kəsi valeh etdi.

Rəşid gəldi və elə ilk qədəmlərindən birbaşa Azərbaycan insanının üreyinin dərinliklərinə irəlilədi, oranı özünə əbədi məskən elədi. Məhz əbədi!..

Rəşid Behbudov böyük sənətə gələndə Azərbaycanın Bülbülü vardı. O nəhənglikdə ulduzun nur saçdığı məkanda işiq olub parlamaq, həm də o Zirvəni təkrarlamaqdan tam fərqli bir yol seçərək könlülər fatehi olmaq üçün istedadlı, hətta çox istedadlı olmaq az idi.

Gərək səs sehrbəzi olaydın, gərək ilahi avaz sahibi olaydın, gərək minləri, on minləri, yüz minləri bir an içində oxumağınla tilsimləyərək cazibəndə saxlamaq qüdrətin olaydı.

Allah bu qabiliyyətlərin hamısı-

nı sevimli bəndəsi Rəşidə əta edibmiş!

Onu və bizləri xoşbəxt etmək üçün Tanrı bu lütfü göstəribmiş! Rəşid Behbudovun bir çox oxuları var ki, dinlədikcə mat qalır-sən, fikirləşirsən ki, bu səs incilərini doğrudanmı insan övladı belə yaradıb, ya bu yazılar Göydən gələn ərməğandır, elə bu cür xəlv olunaraq bizə hansısa savab əməllərimizə görə bəxşis göndərilib!

Söz yox, gün gələcək ki, yaratdığı müstəsna irsə və öz möhtəşəmliyinə yaraşan abidəsi də yaranacaq.

Və o abidə burada - Bakıda da, Qarabağda - Şuşada da ucalacaq. Bir çoxları deyir ki, qurucusu olduğu Mahnı Teatrının qarşısındakı heykəli də, Fəxri Xiyabandakı qəbirüstü abidəsi də əsl, tanıdığımız Rəşid deyil, onun obrazını dəqiqliyi ilə göstərə bilmir.

Mübahisə etmirəm. Baxışlar, yanaşmalar fərqlidir. Amma bir həqiqət də unudulmasın ki, Rəşid kimi nəhənglərin abidəsini yaratmaq son dərəcə çətindir.

Bu səs, bu ad özü artıq abidədir...

... Dahiyənə sənəti ilə güc tim-salı olan bir yaradıcının namünasib şərait qarşısında öz gücsüzlüyünü belə fağircasına ifadə etməsi ürək incidirdi.

Rəşid Behbudovu sevənlərin arasında unudulmaz Heydər Əliyevin xüsusi yeri var. Rəşid Behbudovun sağlığında da, artıq həyatda olmadığı çağlarda da bu nadir siyasət və dövlətçilik nəhəngi diqqət və qayğılarını ondan heç vaxt əsirgəmədi.

Elə Mahnı Teatrına indi Rəşid Behbudovun adını daşıyan küçədəki binanın ayrılmasını və orada əsaslı təmirə başlanması qərarını da vaxtilə Heydər Əliyev vermişdi.

Heyiflər ki, ömür vəfa etmədi, tale həmin binada üreyi istəyən

kimi fəaliyyət göstərmək imkanını ondan əsirgədi.

Rəşid Behbudovdan yadigar qalmış səs abidələrini dinlədikcə həmişə hər dəfəki kimi sonsuz zövq ala-ala, heyran qala-qala onu da düşünürəm ki, bu incilərin bu gözəlliyə, bu kamilliyə çatması üçün gör vaxtında Rəşid Beh-

şöbəsinə müdir təyin ediblər.

Başlayıb canlı klassiklərlə mü-təmadi təmaslarda olmağa. Ömründə Fikrət Əmirovun, Rəsul Rzanın, Niyazinin, Əfrasiyab və Şəmsi Bədəlbəylilərin, Rəşid Behbudovun, Firəngiz Əhmədovanın, Müslüm Maqomayevin, Lütfiyar İmanovun və neçə-neçə

dən sonra onlara yenidən qayıtmaq, onları bu millətə təzədən qaytarmaq, yeni nəsillərə təzədən tanımaq zəruriyyəti də yaranır.

Və zəhmətkeş, yorulmaz yazarımız Fazil sağ olsun ki, illərdir bu vəfa borcuna sədaqətlə əməl edir.



budov nə qədər saatlar itirib, nə qədər əmək sərf edib.

Fazil Rəhmanzadə xoşbəxt adamdır.

Xoşbəxtidir ki, qismət onu lap cavankən 1960-cı illərin mətbuat həyatında ən sevilən və bol oxuculu olan "Bakı" axşam qəzetinə

gətirib, az sonra etimad göstərərək onu ədəbiyyat və incəsənət

başqa zirvəmizin işığı qalmaqdan böyük nə səadət ola bilər!

Fazil Rəhmanzadə vaxtilə bu sənətçilərin hər biri ilə, o sıradan elə Rəşid Behbudovla da dəfə-dəfə görüşüb, müsahibələr alıb, yazılar hazırlayıb.

Və aradan bu qədər vaxt ötəndən, o qiymətli Vətən balaları artıq tarixin bir parçasına çevrilən-

Ömründən keçən böyüklərimizi sanballı kitablarda bir daha əbədləşdirir.

Və növbə SSRİ Xalq artisti Rəşid Behbudova yetişib.

Bədəlbəylilərin, Lütfiyar İmanovun, Tahir Salahovun, Müslüm Maqomayevin, Ələsgər Ələkbərovun və bir çox digərlərinin ardınca indi Rəşid Behbudovun

dünyası bizə Fazil Rəhmanzadənin qələmi ilə yenidən canlanır.

Fazil Rəhmanzadənin Rəşid Behbudov haqda yazılarının bir vacib özəlliyi ondan ibarətdir ki, bu, yalnız bir araşdırma deyil.

Rəşid haqqında, inanıram ki, yaxın və uzaq sabahlarda da yeni-yeni kitablar yazılacaq. Lakin Fazil Rəhmanzadənin yazdığı onların hamısından seçiləcək. Axı, Fazil həm də şahiddir.

O, əfsanəvi sənətkarla döndönə görüşüb, Rəşid Behbudovu bir yay gecəsinin sakitliyində, bağ mövsümündə, dostların toplaşdığı mehriban məclisdə nəfəsini duyacaq qədər yaxından izləyib, lentlərdə, yazılarda qalmayan, elə həmin axşamın içərisində əriyib itən şirin, təkrarsız Rəşid avazında heç birimizin dinləmədiyimiz "Sənsiz"-i eşidib.

On illərin müşahidələri, kitabxanalarda, arxivlərdə aparılan tədqiqatlar, onların üstünə gələn xatirələr Rəşid Behbudov ömrünə ayna tutan bu yeni kitabı yaradıb və səhifə-səhifə çevirdikcə, mütaliə etdikcə həm əziz sənətkarımızı bir az da yaxından tanıyıq və həm də elə bil onun tanış oxuları bizə yeni cildvədə təzədən qayıdır.

Fazilin kitabının hər səhifəsi insanı xatirələr dünyasına çəkib aparır və həmin xatirələrin cazibəsi sövq etdi ki, arxivimdən bu şeiri axtarıb tapım.

Bu Rəşid Behbudovun həmin "İki sahil" mahnısının ruscadan bədii tərcüməsidir. Hələ bir ayrıca ekviritmik tərcümə də etmişdim.

Bunu o vaxt Rəşid müəllim xahiş etmişdi.

1970-ci illərin sonları idi. Onda Cənubi Azərbaycan mövzusu da, bu qəbil mahnılar da senzura qadağası altında idi. Amma Rəşid müəllim ümid edirdi ki, hətta bu mahnının sözlərini cüzi dəyişərək mütləq Azərbaycan dilində də oxumalıdır.

Nə acı ki, bu da onun gerçək-



ləşməyəcək niyyətlərindən, arzularından biri oldu.

Fazil Rəhmanzadənin kitabının bir gücü də belə xatirələri diriltməsi, yada salmasıdır.

İnanıram ki, bir zamanlar Rəşidi görmüşlər, onu tanımış, onunla təmasda olmuşlar da bu kitabı vərəqlədikcə Rəşid ömrünün neçə maraqlı anı ilə bağlı epizodları yada salacaqlar.

Kaş ya özləri qələmə ala, ya da onların hər birinin yanında Fazil kimi mötəbər qələm sahibi ola ki, bu Rəşidli anları tarixləşdirə!

Fazil Rəhmanzadənin sənət salnaməçisi olaraq millətimiz və mədəniyyətimiz qarşısında xidmətləri çoxdur. Bu kitabı ilə vətənpərvər qələm dostumuz həmin silsiləni bir qədər də zənginləşdirir.

Rəşid müəllimin bir zarafatı yadıma düşür.

Söyləyirdi ki, bizlərdən çox yazın, elə o yazılarla siz də yaşayaçaqsınız.

Düz demirdimi məgər?!

Əbədi ömürlülərin ömründən onları sevənlərə də hökmən bir nur dilimi, bir sovuqat yetir.

Rəşidin Azərbaycan insanı ilə həmişəlik yol yoldaşı olan bahar ruhlu, yaşarı sənətindən bəhs edən bu kitabının Fazil Rəhmanzadəyə ən dəyərli mükafatı elə odur ki, Rəşidsevənlərin məhəbbətindən bundan sonra daim ona da pay düşəcək.

Rafael HÜSEYNOV,
akademik.